

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
10 фран. у злату, на по године
20 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата плаћа се поштанском
улицом непосредно админис-
трацији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, или отпранштинском по-
штом на коју драго пошту, а
коме је наручио, г. Перу Рама-
дановићу, к. п. агенту у Котор,
Дошле се плаћа уредништу.
Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет цифра
по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Његово Височанство Књаз Мирко у подјелу је отпутовао у Никшић са својом пратњом.

— Г. Власов, царско-руски ми-
нистар резидент при Књажевском
Двору, отпутовао је прошле сриједи
на допуст, а г. Лермонтов ће га
заступати као отправник послова.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 17 августа

Листови већ доносе текст про-
токола, који закључава пекинке
преговоре, и који су предали посла-
ници китајским опуномоћеницима. И
сад не остаје очекивати него указ
китајског Цара, којим прима све
тачке протокола, па ће мирни односи
свију држава са Китајем бити пот-
пуно успостављени.

Као што је познато, преговори
су се водили на основу колективне
поте држава, која је била предана
китајским опуномоћеницима 11 де-
цембра прошле године. И већ у
почетку јануара преговори су били
отпочети, тако су се они настављали
седам мјесеца. Резултат тих дипло-
матских преговора наоди се у про-
токолу више реченом, чији садржај
не разликује се много од колективне
поте.

Односно забране увоза у Китај
оружја и разних ратних материјала,
у 5-ој тачки протокола речено је,
да се та мјера увимље за двије го-
дине, а за тим, ако прилике уатраже,
и даље, док у колективној ноти ова
забрана није била ограничена ника-
ким роком.

ЛИСТАК.

СА МОРСКЕ СТАЗЕ.

— Л. Пољ —
(Свршетак.)

Поред купатила читаоца ће можда
интересовати још и то, како се у Улицу
проводи вријеме, и како стојимо са стано-
вима и уопште удобношћу за живот. Осо-
бито што се тиче пошљедњег, не могу ти
се похвалити. Баш што је понајгоре за
оне који Улицу посјеђавају ради купања
јест што се нема подесних мјеста за
становише. Сад, и пр. само двојица држе
на Пристану неке гостионице, које тек по
невољи могу да задовоље до десетак го-
стију. Због те неудобности и оскуднице у
квартирима, Улицу обично посјеђавају они,
који са тамошњим становницима имају
неку везу или пријатељство, па ма оно
 било и у деветом пасу, те им често и
против њихове воље и могућности стоје
на терет по толико времена. Треба знати,
да мало ко међу нама живи на тако „ши-
рокој ноzi“, да може достојно и како би
жељно подуже придржати „стидна госта“
Но неко нема на те стране пријатељстине
ни у шеснајестом степену, зато тавним
„без нијдје никога“ свога мучно се оријен-
тирати. Јети у Улицу било би много
гостију из разних крајева, само кад би
знали, да се може наћи удобности за
живот, што се особито тражи у прилици,
кад човек дође да своје здравље опорави
и окријеш. Требао би се, значи, побри-
нути, да се поред мора добију неколика
прилична квартира. Али, пита се, ко их
је у стању створити? Браћи мухамедан-
цима, ушљед цјелокупног њиховог начина
живота, та удога не припада. Наших опет
нема тако „масних“, који би у стању били
слични план извести, тим прије, што је
такав посао доста и опасан по ње, јер се
не може рачунати на сталну посјету, већ

Највише су труда посланици
уложили око 6 тачке колективне
поте, која је гласила, да Китај има
платити „одговарајућу накнаду“ др-
жавама, друштвима и појединим осо-
бама. Да се у мјесто израза „одго-
варајуће накнаде“ установи цифра
требао је неколико мјесеца прего-
варања, и укупна сума накнаде
опредјелена је била у 450 милиона
таела, који треба да буду исплаћени
у току 39 година, полугодишњим
износима, са интересом од 4 по сто.
У осталим тачкама протокола само
у 10-ој има неке измјене у сравњењу
са колективном нотом. И то је ис-
кључен захтјев о издању царског
указа, који полаже на вице-кравље,
гуверњере и друге провинцијалне
мандарине одговорност за побуне
против иностранца и за нарушење
уговора у дотичним покрајинама.
Овај је захтјев изостављен иницијати-
вом Русије, која се уопште старала
што се више може ублажити казне
криваца у смутњама прошле године.

И тако — вели „Н. Времија“ —
с формалне стране може се сматрати,
да је у Китају скоро успостављен
нормални поредак ствари. Али у
стварности положај у Китају остаје
доста неопредјелен. Када ће се по-
вратити царски двор у Пекин још
се не зна извјесно, а међутим до
тог повратка не само да не може
бити говора о успостављању нор-
малног тока живота, него и сами
положај посланика остаће чуднова-
тим: они су акредитовани при цар-
ском двору, а тај двор осуствује и
у његову резиденцију ниједан по-
сланик не иде!

„Главни су виновници, што се
китајски Цар не враћа у Пекин —
завршује „Н. Времија“ — сами савоз-
ници, који су окупирали престоницу

само за вријеме докле трају купатила,
значи 2—3 мјесеца годишње, а у све остало
вријеме не би му остајало ништа друго,
већ да сјм кроз хотел „свира у дудук“,
или, ако је пјесник, да пјева морској пу-
чини и свом испражњеном тобоцу. Зато,
кад мјесна општина не би у стању била што
у овом послу учинити, за сад би довољно
 било, кад би се узеле под кирју бар оне
празне куће, које се налазе око пристана
и близу њега, па да се снабдију најпотре-
битим за госте, којих би занета сваке
године све већма било. Добро уређеним
општинама и овакви послови стоје у дуж-
ности, зато нека ми се не замјери.

Ето, баш због те неудобности, гости
још већма морају да се пате од врућине,
невида, комара, мува, бува, па и оних
црвено-масних кимака (стјепница), који мож-
да датирају од времена старих Мавра, па
још сад у двадесетом вијеку, на чисто ди-
пломатски начин, крв сицу и душу ваде.
Смишљеним начином и удобношћу, све би
се то дало уклонити од човека, који им
је тамо често жртва, не гледајући на
друге добре стране тога мјеста.

У осталом вријеме се у Улицу про-
води врло добро. Окупаш се два или три
пута дневно, па онда, ако је велика жега,
одеш на пристан, гдје у свако доба дана
нађеш по нешто гостију и домаћих
нашеваца, који, право рећи, уопште дош-
лаке одвећ љубазно предусријетају и госте.
Ту у хладовини, поред морске обале, једни
сједи и воде разговор, други за столом
„чешљају“ карте, трећи опет, ако сунце
није високо, шетају се по пристану, или
се играју на буње — у по „куњ“ ракије
или рома, ако нећеш у циће рачунати и
онај бљувати „шуруп“, који не вриједи
ни пребрјене паре. Не гледајући што живе
при мору, гдје им је све на руку добавити,
ти ћеш у сред наших Дробњака наћи
болји и разноврнјији цића и више удоб-
ности за живот, него у питоном Приморју!
Игра у новце тамо се осуђује, што је врло

својом војском. Треба се надати, да
ће инострана војска евакуирати
Пекин и цијелу печелијску провин-
цију, тек изађе царски указ, који
прима све тачке протокола. Држа-
вама, које ма којим изговором не
првстану на евакуацију, мораће се
учинити потпуно сходне преставке.“

Сукоб дипломатски између Тур-
ске и Француске, који је дао повода
извјесним листовима и агенцијама,
да га са задовољством приказује
као најозбиљнијим, већ је изравнат.
Тицало се интереса једног францу-
ског друштва, које, по уговору са
Портом, за 43 милиона франака пре-
двело је на цариградској обали по-
бите грађевине. Одједном је Порта
ту радњу зауставила, а дотично
друштво тражило је поштовање уго-
вора, или откуп извршене радње и
дотичну накнаду штете. Француски
посланик Констан, видећи у томе
инострану уплив, енергично је по-
средовао у корист француског друш-
тва, и дошао до споразума. Да по-
може Турској у тешком финансиј-
ском положају, како би могла одго-
ворити својим обвезама, француски
посланик гарантовао јој је зајам од
100 милиона у Француској. Кад
изненада Порта се одриче тог спо-
разаума, а г. Констан одма запрјети
прекидањем одношаја.

Да је то била инострана интрига,
најбоље показује приставање Пор-
ти на француске захтјеве, чим је
опет уклоњен тај сукоб, надамо се
коначно.

Та интрига приписује се Ње-
мачкој, која од неког доба постигава
у Цариграду, што жели, те хоће
да у Турској њезин уплив сасвим
завлада и на штету других волесила,

добро и, најпослије, природно, особито кад
их човек нема. То је можда и мени учи-
нило, да ту вјештину не научим. Рано пак
јутром, или испред вече, многи чине по-
даље шетње, и пр. прегледају старе град-
ске зидине и записе, пењу се на Пењеш,
Метеризе, обилазе пространо уличишко
поље и његова лијепа села, возе се морем
у баркама до порта Милена, Валденоса, па
одатле пјешнице цио сат све самом масли-
надом натраг и т. д. Вриједно је овдје
споменути и о великом уличишком лову,
о којему би се имало доста писати. Скоро
читав мјесец дана, почињући од коња
августа, преко уличишког поља навале
безбројна јата препелица, грлица и грл-
ваца, који се гуда, као преко неке морске
скеле, сете у јужне крајеве Италије на
зимовиште. Кад та силна војска јурне без-
бројним јатима, и почне се од далека пута
одмарати по дрвећу и пространом пољу,
тада, што је рећи, устане кука и мотика
у лов, те се уличишким пољем завари
такав пуцањ, да би рекао, е се је бој за-
метнуо. У то вријеме једно дријево, које је
на доброј позивици, може добити кирје
5—8 ф. само зато, да добије право, да може
само он под њим засејсти и гајати птице,
које као кша на јата нападају по дрвећу.
Неки их још и живе лове ноћу помоћу
луча и мрежаног поклопца, који утврде
на топаги, па их доцније тако живе
продају у оближња мјесна и вароши, или
их сами кољу и једу. Један добар ловац
може дневно напобиркати 40—60 комада
таквих птица, које су у то доба као грудa
масла пртицае. За вријеме тога великог лова
у Улицу често се касанице позатварају,
јер и онај који не иде у лов, радије куњује
такав дивљач по неких 5 новч. од комада,
него стару жилану говедину, која му се у
течају скоро године већ уканула. Велики
љубитељи лова и људи доколни требали
би и због тога да чешће посјеђавају Ул-
ицу, који је и у томе погледу, по свој
прилици, јединствен на Балкану.

чим ће Порту сама пагнати, да се
чува таквих пријатеља.

Престојећа посјета руског Цара
у Француској узбунила је извјесне
листовете, које се заузимају из петних
жила, да докажу, како та посјета
нема никакве политичке важности
изван граница Француске. А прашка
„Политик“ пише: „Противницима
двојног савеза ова вијест долази као
гром из ведре неба. Наравно пово
учвршћење двојног савеза долази у
толико непријатније, у колико се
тројни савез распада, у пркос свих
најсвечанијих увјеравања о његовом
неослабљеном постојању. Италија је
одавна готова да напусти савез,
који јој није од користи. Због својих
трговинских интереса Италија
није са Њемавком сложна, а на за-
падној обали балканског полуострва
италијански и аустријски уплив до-
лазе у сукоб. Показује се, да Ита-
лија истиче на овој страни балкан-
ског полуострва интересе, који се
не могу сложити са аустријским.
По најновијим вијестима, Италија је
већ зготовила програм, од ког за-
виси њезино даље учешће у тројном
савезу: признање италијанских зах-
тјева у Триполису, јамство зајед-
ничког уређења балканског питања
и укидање досадашње војене кон-
венције. Да најбоље не стоје ни
пријатељски односи између Њемачке
и Аустро-угарске, доказује околност,
што је постао готово неизбјежан
царински рат. У таквим приликама
манифестација цврстине двојног са-
веза од таквог је значаја, да се не
може на први мах оцијенити како
треба. Престојећа посјета Цара Ни-
коле изобличава све оно лажи, које
су тврдили, да на Нови влада непо-
вјерење у будрћност Француско,

У пријатно провођење времена може
се убројати и шетња по уличишком пазару,
нарочито уторником и петком, кад се у
подугачкој уској пазарској улици слезе
сладан свијет из богате околине, па и из
даљних мјеста. Ондје гдје нема каквих
јавних друштвених забав, гдје у главном
цио друштвени живот тече једнолико, мо-
нотоно, тамо и пазарни дан, као и сви
други народни скупови, предтањају доста
интереса. Јер је и то једна од прилика,
гдје се чонјек упознаје са мјесним обича-
јима, наравним, ношњама, бригама и теш-
коћама. — Накратко, та су мјеста доста
подесна за проучавање како душевних тако
и физичних народних особина.

С обе стране улице видиш, и пр.,
натикане све готово саме буле, које у својим
широким шавањима и дебелим ска-
дарским кашотима, са спушћеним велом на
лицу, сједи и пред собом држе свакојерну
домаћу ђаконију, па ту мирно, без жагора
и урнебеса, очекују своје муштерије. Нау-
ајетак у ношњи чине Мркојевићске буле,
која се већ не прже у оним дебелим ска-
дарским кашотима, под којима не би зиме
 било о Савину дану на Финским острвима,
а како ли о светом Илији на обалама Ја-
дранског мора. Али шта се хоће, — такав
је у Улицу неки морски обичај, који,
како ми један угледнији тамошњи муха-
меданац рече, мало гдје или нијдје не по-
стоји међу њиховим једновијерцима. Дивног
обичаја Мркољанке, као чељад која су ту
до јуче исповиједала прогресивно ирано-
славље, мјесто тога „ослопа“ носе танке
четвороугле покриваче од лијепо домаће
тканине, а лице им је само покривено од
средине носа до доље. Како причају, оне
су до скоро сасвим отворено ишле.

Оне, као и сви Мркојевићи, говоре
чисто српски и други језик не знаду; дотим
Уличишки старосједиоци диване само арба-
нашки тако, да ти је с њима врло трудно
водити ма какве преговоре, ако не знаш бар
најпотребитије ријечи тога језика. Кад би

посјета Цара Николе доказује, да се у Русији вјерује у даљи опстанак републике, свједочи, да Русија цијени савез са Француском, који, као што „Журнал де Деба“ вгодно опажа, чини тројни савез мање агресивним и за то је драгоцјено јамство за мир јевропски.“

БУГАРСКО-РУМУЊСКИ ОДНОСИ

Назад неколико дана у Софији довршен је процес бившега председника македонског комитета Бориса Сарафова и чланова истог комитета Стојанова, Ковачева и Тролева. Сарафов и Стојанов били су оптужени ради саучешћа у убиству Фитовскога, а Ковачев и Тролев у убиству Михаиљануа.

Оптужба против прве двојице гласила је, да је у јануару 1900 македонски комитет у Софији добио извјешће, да је један агент комитета, по имену Фитовски, издајник, и да служи интересима румуњских агитатора. Тада је Борис Сарафов, као председник комитета, позвао к себи два агента, Митова и Стојчевца и доказао им потребу набавити се од издајника. Потоња упутства у овом задатку Митов и Стојчев добили су од Стојанова, једног од главних чланова комитета, који је обично живио у Русичуку. Испочетка се намјеравало привући Фитовског на бугарско земљиште и ту извршити убиство, али кад то није пошло за руком, Митову и Стојчеву су били издати паспорти, с којима су пошли у Букарест и ту извршили свој кривни задатак.

Али је убиство Михаиљануа далеко већи глум подигло него ли Фитовскога; Михаиљану је био професор у Букаресту и уа то уредник листа „Пенизула Балканика“, у ком је он војевао против револуционарног рада македонског комитета. На основу његових чланака македонски комитет осудио га је на смрт. Михаиљану био је од руке Бугарина, Стојана Дмитрова, који је био ухаћен и при испиту изказао, да је дјеловао по наредбини Икономова, који је добио упутства из Русичука од Тролева и из Софије од македонског комитета, у чему се дознало, да је у Софији зачетник злочина био Ковачев.

Као што је познато, убиство Михаиљануа прошле године дало је повода конфликти између Бугарске и Румуњске. Влада румуњска признавши да је учешће македонског комитета у овом убиству неспорно, захтијевала је, да бугарска влада одма учини кораке, да се кривди казне. Овај је захтјев био саопштен у облику оштре ноте, и бугарској влади пошло је за руком да ствар ублажи обећањем, да ће оно извести пред суд вође македонског комитета, ако подаци из истраге о убиству Михаиљануа докажу њихову кривицу. Изненадни арестом Сарафова и његових једномишљеника бугарска је влада показала, да она испуњава своје обећање. И концем јула отпочела је расправа.

Борис Сарафов није признао своју кривицу ни најмању. Он није познавао

Фатовскога, није знао да је он шпиун, и о његовом убиству најприје је чуо из листова. Сарафов је ватрено доказивао пред судом, да македонски комитет никада не издаје наредбе извршавати убиства. Остали оптужени такођер су вијекама своју кривицу. И пошто су сви искази свједока били у корист оптужених, суд их је једногласно ослободио од оптужбе.

Нема сумње, рјешење софијског суда морало је произвести непријатни утисак на румуњску владу. Положај је још тежи поставао, што је у исто доба био сазван конгрес чланова македонског комитета, да избере себи председника. А како су симпатије према Сарафову услед његова ватвора знатно нарасле, било је веома вјеројатно, да ће он при избору добити већину гласова. Појаву пак Сарафова на челу македонског комитета у Букаресту шћану узети за увреду, и тако се односи између двије сусједне државе шћану опет заоштрити.

Бугарска влада ту није могла ништа. У пркос очевидне нелегалности дјеловања комитета, у очима народа све то дјеловање остаје патриотско, у корист остварења националних идеала. То је по свој прилици и био узрок ослобођења Сарафова и његове дружине од оптужбе. Са том стругом — вели „Н. Времија“ — бугарска влада није се могла борити.

Али јој судба дође у помоћ. На македонском конгресу Сарафова странка била је поражена, а побједила је странка умјеренија, Михаиљановска и Зончева. Томе је био узрок, како се вели, открити злоупотреба у руковању комитетским новцем. На сваки начин Сарафов није изабран за председника који је факт врло важан за уздржање добрих односа између Бугарске и Румуњске, те се је надати, да ће се тим резултатом коначно уклонити с дневног реда питање, ком су се радовали само непријатељи и Румуњске и Бугарске.

СЛОВЕНСКА ЗАЈЕДНИЦА

„Русија је једина словенска држава, која је претрпјела и Монголе, и Шведе, и разне јевропске коалиције, ал ипак је остала цијела и недотакнута, одржала се и раширила своју моћ скоро на половину земнога шара. У њекој половини вијека она је гигантски напредовала у свим областима: и у државности, и у техници, и у науци, и у књижевности! А што ће она учинити у будућности? Ја ево вазда пратим особеним интересом, као панславист, спољашњу руску политику, и рећи ћу вам: вапа је политика најемцишњенија и најлукавија на земном шару... Да нема Русије, каква је она данас, ја не бих био панславистом, нити бих уњ вјеровао. А пошто је ту Русија, треба вјеровати и у будућност Словенства. Што више, ја мислим, да ће сва јевропска култура у току времена проћи у Русију, у источну Јевропу и Азију... Русија је још млада. Од поплаве германства она може себе спасти тим, што ће узети под своју заштиту сва мала словенска племена: Бугаре, Србе, Пољаци, Чехе, а они образовати своје врсте конфедерацију словенску под руским протекторатом

или с правима чланова руске државе. Конфедерација ће их спасти од асимилације с германством, а Русија са своје стране може мирно вршити своје послове у Азији, опирајући се у Јевропи на ту конфедерацију, која ће служити као јак бедем, о који ће се разбијати германска поплава. За Русију је корист ту још у томе, што ће она бити вазда на страни, за кулсама, а без словенске федерације — уопће ако не буде Пољака, ни Срба, ни Чеха — она ће морати вазда сама себе бранити, да је германска култура не разложи. У могућности конфедерације ја вјерујем као у $2 \times 2 = 4$. Словени су вазда живјели у раздору, гршали су један другог, али у будућности неће тако бити; они већ сада почињу тежити друг ка другу, по дугом историјском искуству и толиким разочарањима. Да, најпослије су тим путем и Њемци дошли на мисао, да доврше своју вјековну вражду и од појединих краљевина и књажевина да створе уједињену њемачку царевину.“

Харковски „Јужни Крај“ пита: „Чије су ово ријечи? Једнога од наших славнофила, једнога од руских једномишљеника браће Аксакова, Н. Ј. Данилевскога? Не, ово су ријечи познаваош политичкога и јавнога трудбеника, који је посветио сав свој живот развићу сељачког благостања, Пољака Јацковскога. Г. Сибирјак с њим се састао и говорио, да наводи његове ријечи у „Новом Времену.“ Значајно је, да Јацковски говори о словенској конфедерацији исто скоро, што су о њој говорили бугарски листови Каравелове и Цанковљеве странке, поводом посјете Великога Књаза Александра Михајиловића у Варни и Бургазу.“

ГРАМАРЖ О БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Дописник московског „Курира“ био је за соколске славе у Прагу, па је с вођом Младочеха Крамаржом говорио о положају Босне и Херцеговине. Крамарж је најавио да он живо симпатизира са српским народом, али држи да се Аустро-Угарска не може одрећи Босне и Херцеговине, јер је у њих утрошила 400 милиона. Он држи да ни Србија ни Црна Гора не би могле изићи на крај с Босном и Херцеговином. Он и сви Младочеси настојали су да помогну акцију депутација православних босанских Срба, али ипак држи да они иду предалеко у својим захтјевима. Исто тако настојали су Младочеси да што више уклоне респектације против Србије. Али он је ипак тврдо увјерен да ни Србија ни Црна Гора ни Бугарска не могу бити устава њемачком продирању на исток. С тога мисли да би оне морале водити исту политику, коју и Чеси, т. ј. створити од Аустрије јаку и моћну словенску државу.

Новосадски „Браник“ г. Крамаржу одговара:

Ми нећемо да посумњамо у словенско осјећање дра Крамаржа, ни у његове симпатије према српском народу. Али имамо пуно права да посумњамо у исправност његових политичких погледа. Тврдо смо увјерени да оваким изјавима и држањем Крамарж не ће учврстити положај чешког

народа нити ће подићи углед младочешке странке, која се у последње вријеме и онако у много чему колебала. Особито неугодан утисак прави онај разлог, да Аустрија не може за то напустити свих земаља што је у њих утрошила 400 милиона. Овако Крамарже схваћање овога питања не доликује једном политичару великог гласа, макар се он звао и Крамарж. Др. Крамарж ће знати да народи имају и таквих захтјева и тежња, које се не даду исплатити новцем и премјерити златом.

Фатални су и апсурдни погрешни његови погледи на политику слободних балканских држава. Ону политику о којој говори Крамарж ми можемо разумјети док је говор о чешком народу и аустријским Словенима. Али балкански Словени не могу престо копирати политику Чеха, јер од тога их одваља читави њихови прошлост и њихови животни интереси, а природа њихових земљишта и географски положај допуштају им да свој развитак управе оним путем, који је сада за Чехе према њиховом географском положају готово немогућ. Чеси имају врло неповољан територијални положај и ми с те стране потпуно схваћамо сву тежину њихове борбе. Балкански Словени стоје у том погледу далеко боље, па ма како била јака најезда на исток, они се на свом земљишту могу толико учврстити, да не само сачувају себе него и да већ самим тим што постоје олакшају положај аустријских Словена. За то је кобан сваки покушај аустријских Словена који иде на тим да поткопа слободно кретање балканских Словена. Ако је до тога да се од Аустрије створи словенска држава, Словена у монархији има већ данас тако много да они солидним и споразумним радом могу своје тежње остварити. Бројно јачање не ће учврстити позицију Словена, ако погледи њихови остану помућени као и до сад. О томе би се могла увјерити и младочешка странка с драм Крамаржом, кад се не би тако често повијала и колебала. Има истина људи који држе да је Крамарж кандидат за министра спољних послова, па за то тако и говори. С тога упућују и на његов говор у прошлим делегацијама, који је доста био и сувише службен. Тако тумачи његове изјаве и дописник „Курира“. Али док нема ништа позитивно по чему се то може закључивати, ми морамо ово примити на знање као изјаву младочешке странке, те констатовати да се она одрекла својих традиција и напустила негдашњи правац своје спољне политике.

„Дубровник“ пише:

Сад је устало др. Крамарж, бивши потпредседник аустријског парламента, да пред свијет изнесе стару бајку о словенској Аустрији. За њега је она готово дјело последије окупације Босне и Херцеговине. Нашао јој је и разлог опстанку. Она мора да буде бедем против продирања германства. И поред необзирљивости саме ствари треба је узети озбиљно ради он га, који ју је изнио. Мора само да се пожали, што др. Крамарж није кнао, откле је он све то научио. Бар њему није морало то да буде тешко. Лакше је њему говорити у деспотичној Русији, но нама писати у уставној Аустрији.

и њихова дјеча посјеђавала наше школе, временом би се и у Улцињу говорило, поред њиховог данашњег језика, још и српски, што би заиста и право било....

Сувишно вријеме свога брављења у Улцињу, често сам употребљавао на похађање тамошњих мухамеданских школа (медреса), којих има неколико. Учитељи су углавито одје, а уче се дјеница обојега пола. Особито ми се у тијема школама допада она потпуна слобода у понашању ученика, тако: неки гласно уче лекције, неки се причају неки се гурају, и ногама и рукама, неки једу колачине, — дочим учитељ у исто вријеме испитује по неког од ученика. Кад се читање или, боље рећи, попије вање сврши, учитељ пружи ученику длан десне руке, а овај је својом малко пуцине, наклони се и њиховски руком поздравља, па иде на своје мјесто да се опет комодине, а на његово мјесто повозе опет другог, па тако све, докле се, врло често, и учитељу не досади, те мало прилегне, да се од напора окријени. Многи педагози војују у својим теоријама за слободу слободу у школи, дочим у нашем Улцињу та је теорија већ изведена на практику и показује „изванредне“ резултате. Гдје се на тај начин предаје, ту и настава мора тећи живно, занимљиво и што је најглавније — одушевљено. Ученике казне само за неки пазваредни поступак, а врло ријетко за неучење. Поред учитељеве клупе учињено је мјесто за кажњавање ученика. То је обично конопчић, који се кроз двије рупе продјене кроз клупу, па се доље свеже. Кад учитељ хоће да казни, ученик легне ложица на патос, испне ногу на ниску скамије, а педагог му на голе ноге нађене конопчић, па га другом руком испод скамије притисне да се не креће, а затим га онако укрућена пушка по табанима. Учитељи су добри људи, али слабо плаћени — ни цијелих сто фиорина годишње. Али, како ми један од њих рече, учитељском дужношћу они се баве „ради

душе, ради напретка човјечанства“ — а, кад је тако, даба им мучни хљебац. Кад у школу дођеш, они су ти однећ чазбени, јер ти одма понуди цигар дувана (и још га сам савије) црну кафу, а код неких још и неку слатку воду са лимуну или вишњаком. Што се мене пак лично тиче, не остаје ми ништа друго, већ да им пожелим — добар напредак.

У таквим приликама и неприликама затече ме у нашем Приморју и св. Илија — празник храма православне цркве у Мркојевићима. Ма да бијаше велика жега, ипак намислим посетити тај сјаоно обновљени храм и наше Мркојевиће, који свуда уживају толико симпатија. На вече самог празника, у залаз сунца, а у друштво са добрим „Млечићем“ и још једним мјесним чиновником, појашмо неке самарећке, па се неврхом хладовином упутимо дивном и плодном *Вратици*, докле нам не мрче у подножју саме *Можуре*. У путу тамошњим сељацима редовно називали би арбанашки (јер те иначе не разумију) „добар вече“, а они истим језиком одговарају „добра ви срећа“ па још увијек попридају и „добар пут“. Тако ти је тако свуда. Кад смо се пели уз високу *Можуру*, наскоро се указа мјестец, те нам се лијепо виђаше путovati. У тој самој мој сапутник „Млечић“ често би се гласио са својег дорина по неком народном појевком, на што му ја најзад примијетим, да би боље било да се не „гласнава“ јер к’о велим, није најинтезијни рачун том самштином путovati, па боље да за сјутра све наједно остави. „Инаш разлог у једно перо, рече смијешени се „Млечић“, али опет стржеви не познају страх,“ па настави даље започету цјесму. Разаутије се, то сам му рекао у шали, је се заустити с правом може рећи, да у нашем Приморју свуда влада лијепо ред и добра сигурност, чега у сусједној Арбанији нема. Овдје не кажем за оне случајеве, гдје се дугује крв: свакоме је своја чаприца мила, па и проостим људима,

премда крвних освета и тамо је с дана у дан све мање и мање.

Елем, лак полако, ми се испесмо на врх *Можуре*, а одатле обрнемо низ брдо у границу мркојевићску, која се протеже све до *Добре Воде*. Спустимо се мало низ брдо и починемо код два убла хладне и здраве воде, од које докучимо неком шишом (ботиљом) помоћу коњске углави и наших пасова, те се напијемо, па сађемо у *Курве*, чију смо велику цамију и старо гробље још из даљине ачико гледали на неком узвишењу. Прођемо и *Куће* и цамију, а око једанаест ноћу стигнемо и на *Печурица*, изнад којих се лењу висока брда и планине, под којима је и црква св. Илије. Ту на *Печурицама* има простран и поде сан хан, да га таквог у Улцињу нећеш наћи. Отаборимо, починемо, прихватимо се, а у двије по понови намислим спавасти, легнемо, али заспати никако, док нас у толико и зора не застаде, те устанемо, окупамо се све до прециј под чесму, па у друштво с мјесним кадетаном упутимо се на коњима уз брдо — к цркви св. Илије. Под собом видјели смо међу другима по велико родно мркојевићко поље, а око њега, било с горње стране уз брдо, било с доње к мору, раширљена већа или мања сеода, и гомилце кућа појединих братстава, а море им остаје у близини сат два одстојања. На овој страни *Можуре* већ ти арбанашки језик не служи и кад би га знао, јер као што они преко *Можуре* знаду само арбанашки, тако и ови овамо, Мркојевићи, говоре само чисто српски. Пењући се уз брдо к цркви, на путу смо видјели њихове станове, богате воћњаке и плодне њиве, које низ ту низгорину напатају поточићима бистре воде кад год им устреба, тако да они не знаду, што је то дизати главу у небо и гледати, кад ће да просузи. Изнад села поцели смо се до саме цркве, која је на високој позицији окружена дубоким дубравом, међу којом се

разбанила нека стара дубина, од које је ту скоро громовник Илија добар дио одијешно. Сађемо с коња, и одемо у невелику и сиромашну црквицу, да се у тој старини помолимо Ономе, који ведри и облачи, кара и милује. Сиромашна, велим зато, што на њеном дрвеном иконостасу не бијаше ништа осим три најобичније иконице на хартији, а и у другом је таман таква. Кад изађосмо из цркве, одемо под стари дуб, и ту неколико пута кучнемо у невелико звоно, које је за вријеме донешено из улцињске цркве.

Црква св. Илије била је од старине сабрна свијех Мркојевића, који су ту до скоро сви исповиједали православље. О примању мухамеданства народно предање овако прича: У почетку било је само неколико мухамеданаца, па тако, кад се мјесни свештеник почео преширати са мјесним оцом, ко има више присталица, виђело се да пошљедњи има само седам друга. Али се оца цукаше на дан великог Бајрама, говорехи: „Знаћемо о малом Бајраму, ко ће их више имати.“ Па кад дође мали Бајрам, испуни се оцино пророчанство, јер је више било мухамеданаца него православних. Томе догађају уарок је био шљедени: мјесни свештеник *Марко Никшевић* (Мркојевић из Горане) одслужио на Ускрес латурђију прије него је било вријеме и на род се скупио. Кад дође народ, замоли истог свештеника, да попово одслужи св. латурђију, али он не хтјене, ушљед чега сви они пођу у Скадар и од ината прима Мухамедову вјероисповијед. У тој новој вјери ниједан не броји више од 7 пасова, а највише их је од 5. Шта више и у нашој граници има их још од мање пасова, као, на пр.: Адем *Крстић* Загора, који је још жив; Адем Сулеманов, Сулеман *Савов* (далке Саво био је Адемов ћед), те се и данас прозивају *Савовићи*. Сличних примјера има доста, али ја само наведох два, да се види, ко су они до ту јуче били.

Треба прије свега да се упре прстом у нешто, што се не смије да заборави при оцјењивању значаја окупације по славенство. Прије окупације — по мишљењу самог дра Крамаржа — Аустрија је била све, али није славенска држава. Кад се не би знало но само то, и тада би се наметало питање: зашто су они, који су имали силу добрих разлога, да сачувају вечању пре власт у Аустрији, извршили дјело, које је могло или морало да донесе посљедице, које они нијесу жељели? Није то једино питање, на које је др. Крамарж заборавио да да одговора. Он је заборавио и нешто крупније. Заборавио је онај Андришијева клин. Без дра Крамаржа било би нама који нијесмо политичари од заната, те и не снијевамо да ћемо икад ејсти на столицу председника аустријског парламента, тешко разумјети како се је са окупацијом могло постићи два противна успјеха: претворити Аустрију у славенску државу и забити клин у славенско тијело?

Није од потребе да се чека одговоре дра Крамаржа. Даје нам их упоређење оног што је сада, са оним, што је некад било. Та се упоређења могу да изврше у двојком правцу, јер се тако и јављају посљедице оног Андришевог клина.

Прије берлинског конгреса балкански су Славени били на путу спорог, али правилног, националног развика. Пред собом и против себе имали су само Турке. С њима су могли да дијеле мегдан. Берлински је конгрес створио стање, које је прекинуло тај развика, кад је довео на Балкан једну силу, којој балкански Славени не би могли да одоле ни онда, да им је она једини противник. Та сила, по својим традицијама и по својој јасној тежњи даље продирања на исток, постала је не само запреком правилног развика балканских Славена већ и озбиљном опасношћу њиховим дотадашњим стечевинама. И прсте очи могу да увиде невођу положаја, у који је допјела Славенство са одређењима берлинског конгреса. До тада је било наде, да ће се на југу поредати Славени, који би — уједињени, користећи се природним границама заустављали продирање противника са сјевера. Од тада је овај прешао ту природну међу, омео је балканске Славене у њиховим напорима за уједињење и стао је на тачку, на којој неће остати. Још јасније јављају се штетне посљедице окупације на земљишту, које је тиме отргнуто од своје природне цјелине. Прије окупације није било у Босни и Херцеговини ни трага германству. Данас, хвала аустријским Славенима и оним инвеститираним милионима, за којима зебе славенско срце дра Крамаржа, на пута славенска огњишта долазе Немци из Саксоније.

Можда све ово нема вриједности у очима дра Крамаржа пред могућности, да он или неко од његових сједне на столицу председника аустријског парламента или на диван аустријског министра. Али, балканским Славенима, а у првом реду Србима, може да буде све једно, ко ће да сједне на те столице. Није им све једно, ко ће да буде поред њих на земљишту, које не смије да буде во њихово. Огуда је лако извести, какви могу да буду одношаји балканских

Славена према онима, који вјерују као др. Крамарж. Из захвалности пустиће им балкански Славени неподјелијено уживање оног поретка, за којим они уздишу. И без њих побједиће начело „Балкан балканским Славенима“, јер оно има добрих савезника у својој праведности и у моћној, са немоћом Русији. Сваки пак честити штоватељ тог начела биће балканским Славенима много ближи од дра Крамаржа и оних, који вјерују као и он.

Ово је српска порука и дру Крамаржу и онима, који би морали да бдију над дјеловањем чланова странке, којој он припада. Није ово први пут, да виднији чланови младочешке странке устају против српских интереса. Није прва, али би морао да буде посљедњи пут, ако је младочешкој странци до добрих одношаја са Србима и до заступања правих славенских интереса.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Добра опомена! У пештанском листу „Magyar Hirlap“ изишао је прошлијех дана чланак који заслужује пажњу, и из којег припошћујемо сљедеће:

„Као што овдје код нас, тако и с оне стране Драве и Саве па и у старом Приморју морамо настојати, да сузбијемо српски покрет, а хрватске аспирације, ако не да потпомажемо, а оно бар да их не сирењавамо. Хрватских аспирација немамо се ми уопће ништа бојати. Јер Хрват је на нас упућен, и без нас би га бројно много јаче Српство прогутало. Католички хрватски народ неће се никада одијелити од нас, јер он рачуна на нашу потпору, на нашу јаку помоћ, кад једном буде дошао до тога, да с православним Србима води одлучан бој. Хрвати и Срби боре се већ сто година око улоге водства у јужном Славенству. Међусобна мржња обију ових народа је ужасна и помирење изиђе њих је просто немогуће. Због тога ће и борба тако дуго трајати, док један другога не обори. Да ће пак Хрвати у овој борби бити побједници, смије свако слободно тврдити, који познаје јужнославенско одношаје. Јер Хрват и културно и особно стоји високо над Србином. Ми пак морамо жељети, да борба заиста буде оваквог резултата, јер кад би Србин био побједилац, за нас би био изгубљен не само Балкан, већ по свој прилици и Приморје, а с временом можда и Хрватска. Јер кад би она постала православном, она би наравно тежила за тијем, да се утоне у мору старовјерних балканских народа. Због тога је Угарској потребна јака католичка Хрватска, Хрватска која може да посие српски народ и тиме задржи великосрпске тежње православних балканских Славена и приведе их мало по мало у сферу моћи угарске државе. Нама треба вјеран и прије свега поуздан славенски народ, који би код осталих славенских балканских народа био наш посредник. То пак може бити једино католички хрватски народ, који је већ имао такву улогу најприје у вријеме Арпадоваца, а за тим у оно вријеме, када се од Саве па све до албанских Алпа ле-пршала мађарска застава на градским зидовима Балкана. У империјалистичкој по-

ном наврнем на лијепу чесму близу хана, коју је оградно био Иван-бег Црнојевић. Још је жив старац од 105 год. (заборавио му име) који прича, да зна кад је на истој чесми постојао запис поменутог Црнојевића, па га доцније Турци извадили и намјестили неки свој. И сад се познаје да је та плоча замјенивана.

У повратку свратимо код доброг старог капетана Алија Мркојевића који нас најљубазније устављање на конач, јер се већ бијаше смркао. Но ми се захвалимо добром домаћину, којије по неколике кафе, које послужује домаће женскиње, па наставимо пут даље. Око 10 сати стигнемо при врх Мажуре, гдје су они два убла добре воде; али пошто се због облачне слабо виђаше, накубемо доста пелимаче и посетитијег дрвља, наложили смо оган, узали вечерати, па нагнемо даље и таман на поноћ стигнемо у Улцињу.

На завршетку моје кратке и легимичне путничке цртице, споменућу и о неким незначитним земљотресима, који су се за вријеме мога борављења у Улцињу десили. Њих је било неколико. Први је био негдје у првој половини јула (али га нијесам осјетио); други ноћу између 15 и 16/VII, у један сат после поноћи; трећи 25/VII, у 2.10 после подне, и четврти 27/VII, у 8 сати у вече. Први пут у животу тога пута чујем земљотрес. Али нијесу трајали дуго — највише 5—6 секунда. Како кажу, у Улцињу земљотреси нијесу ријетка појава.

Од моје стране још ми само остаје пожељети, да наше Приморје што скорје добије темељита и вјешта путописаца, који би, поред обичног приповједачког интереса, пружило нам и доста важних историјских и географских података, те их на тај начин уграбио мрак заборави и предао потомству као драгоцјен споменик прошлости.

У Улцињу, на св. Преображењу, 1901 год.

литипи Арпадоваца и Лајоша Великога и Матије Корвина хрватски је народ играо моћну улогу и увијек се бојио под мађарском заставом. Хрватске великаши, који су послеји постали мађарски великаши и мађарски јунаци, били су будни чувар и поуздани белеги мађарске империје против нападају грчке, млетачке и турске силе, иако на Приморју, тако и горе у балканским планинама. Они су били тада на југу по редови и извршници мађарске империјалистичке политике. Ако ми према томе хоћемо да се угледамо на мудру политику наших великих краљева и да сањамо о обновљењу мађарске империје, морамо нај-прије тамо доље узмећу Драве и Адрије потражити пријатеља, да он, као некада тако и сада, осјећа с нама, да му заједнички с нама сживи сјајна успомена из прошлости, како би објављивао наше заједничке интересе и ширио наш добар глас. Јер за сада смо ми на жалост само непријатељи тамо доље“.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Против алкохола. Биоградско „Народно Здравље“ доноси:

Од 9—14. Априла држан је у Бечу скуп љекара, научењака и других човјекољубивих људи, на коме се виједало о томе какве мјере ваља предузети да се сузбије огромна потрошња алкохолског пића и пијанство, које се тако немилдице шири и дави све слојеве људског друштва. На томе конгресу изнесени су бројеви из свију земаља овога свијета, који само могу да заплаше и да забрину сваког мисленог човјека. Тако и пр у сусједној Румунији, за коју се није ни знало да је у њој пијанство тако јако раширено, попије се годишње за 780 милиона динара алкохолских пића, а то је три пут онолико колико износи цио буџет исте краљевине.

Зацијело веома чудновата ствар. Осиромашење народа и биједно стање радничке класе, страховито намножавање злочинства и душевних болести, непрекидно већи број самоубиства, наслеђивање тешких тјелесних и умних болести у појединим породицама, закржљавање расе, пропаца читавих породица и задруга, све се то гледа сваког дана и посматра са неоправданим и нечувеним немаром. Кад се са бројевима у руци, чисто рачунским путем докаже, да је узрок свему томе пиће, већина елегне раменима и опет не вјерује да је то Бог зна какво зло. Многи кажу: „па пило се од како је свијета и вијека“, а неки чак: „па мора се пити“.

Нема сумње да је већина увијавних људи обавјештена о томе, колико зла доноси неумјерено пићење и зна да је рђаво много пити и опјати се. Али иста та већина потпуно је убијеђена да умјерено пиће не шкоди, јер „цио свијет пије па му не шкоди.“ Један велики дио људи опет брка ово питање о алкохолизму са пићем нечистих и фалзификованих напитака, па мисли да су само она пића шкодљива која се вјештачки граде у цијелије обмане и шпекулације.

И једни и други гријеше и то у основу и по самом начелу. Ми смо чешће пазосили у нашем листу резултате нових испитивања о утицају алкохолских напитака на људско тијело и са свим јасно и отворено показали: како и мање количине алкохола, кад се само редовно, сваког дана, узимају, доноси непажљиве штете и повлаче за собом читаву поворку јада и чемера како у породици тако и у друштву. Потпуно нешкодљиве су само оне количине алкохола, које су тако мале да их нико и не узима нити их може пити.

А чудновато је да никоме не пада на ум врло проста истина: да кад не би било уздреног пићења не би било ни пијанца. Не треба кришћу бацати, као што горе напоменуемо, на фалзификована пића, већ једино на алкохол. Свакојако кварена и вјештачки грађена пића шкоде појединим органима у тијелу, али ту не лежи опасност, јер би иначе морали тврдити грубу неистину: да су чиста алкохолска пића нешкодљива или чак да добро чине човјеку. А има их који и у то вјерују. Има људи који су тврдо убијеђени да се после рибе, свињског меса и других јела не смије пити вода већ вино, и да оно олакшава сваривање тешко варљивих јела. Ето такве глупости одомаће се у народу, постану популарне и свако мало дијете у њих вјерује као у сушту истину. А ништа није погрешније и лажније од тог мишљења. Алкохол не помаже варењу, шта више он му донекде и смета.

Даље постоји баш код умјереног пићења једна велика опасност, а та се састоји у овоме: што алкохол, као и остала наркотична (опијумска) средства има ту особину, да пронаводи код човјека навиковање и то врло брзо и не дозвољава ономе, који га пије да опази шкодљивост. Људско тијело свикне да се сваки дан дражи алкохомом и то тако, да са временом обичне мале количине није довољне да задовоље ту драж. Већ се морају појачавати. То је прав пут пијанству.

Према томе лијек против прекомерног пићења не састоји се у умјереном пиће-

њу, већ у потпуној уздржљивости (апстиненцији) од свију алкохолских напитака. У државама, гдје се озбиљно ради на сузбијању алкохолизма, доказано је да се потпуно уздржљивошћу палијичи половина древних пијаница. Наравно да се то лијечење може вршити само у затвореним заводима. По изласку из завода упишу се тако палијичени невољници у апстинентна друштва да би имали предохрану против поновног падања у стари порок.

Данас су у свима земљама, а нарочито у Швајцарској, почеле да се устављавају гостионице без алкохолских пића, које раде исто тако добро, као и оне у којима се точи пиво, вино и ракија. То је једна велика добит и једно моћно средство у сузбијању пијанчења, јер су механе и гостионице главна средишта гдје то зло буја, шири се и напредује.

Настава је такође једно од јаких оруђа против алкохолизма. Учитељи у школама, како основним, тако и средњим и великим, треба да обавјештавају ђаке о шкодљивости алкохолских пића да им у живим бојама пртају ружне посљедице тога обичаја и свукoliko опасност, која огу да пријети појединцу, породици, здрављу и држави. У касарнама такође треба да се води жива пропаганда против пијанчења. Код нас би ипр могло бити први практичан корак укидање т. зв. „напојнице.“ Баш код тешког војничког позива, алкохол може да донесе големе штете по здравље и да буде стална сметња доброј војничкој дисциплини.

Бечки конгрес изразио је жељу да се у свима земљама оснује што више друштава, која ће водит огорчен рат против алкохолизма. Ми у нашој Краљевини још немамо никаквог удружења, које би поменути циљ остварило. Код нас су ницала прије кратког времена као отровне печурке, разна друштва за обману и глобљење простодушног свијета (за сакхрану, удабу и женидбу и т. д.) и имала невјероватан број чланова. Кад је тако лако било навратити свијет да се тако јатимине уписује у чланство једног сумњивог удружења, зашто да је онда тако тешко наћи чланове за један савез, који би имао овако племениту задаћу: уништење пијанства и одгајивање здравог и трезвог потомства? На ово питање покушајемо да одговоримо у другом једном чланку.

Тако биоградски стручни лист „Код нас је г. др. Кујачић у Колапину засновао прво друштво против алкохола, али се бојимо, да ли ће та биљка у Црној Гори корјена ухватити. Ако заузимање дра Кујачића остане без успјеха, биће одговорна наша интелигенција, а на првоме мјесту наши свештеници и учитељи.

Швајцарске гостионице и кафане без алкохолног пића — Поред осталих културних земаља, Швајцарска се такође веома одликује својим учешћем у борби противу алкохолизма. Поред великога броја друштава и листова, који се боре противу алкохола, као непријатеља људске свијести, слободе, здравља и чојичејег достојанства, Швајцарци су почели установљавати гостионице и кафане у којима се може добити све, што служи човјеку као храна и поткрепљење, само не алкохолна пића, којима је наука једном за свагда одрекла право на опстанак у друштву.

Према попису чињеном у томе циљу у Швајцарској је нађено да има 455 које хотела, које реставрација и кафана, у којима се не точе никаква алкохолна пића. Овај број је био до год. 1899., а од тога доба је број оваквих локала још и нарастао. У самом кантону цуришком има 45 гостионица и кафана без алкохола, у кантону бернском 129, а у Вату 107.

У погледу плаћања таксе за повла стицу оваквих радња, кантони различито поступају. Неки кантони ослобађају газде оваквих радња са свим од плаћања таксе за повластицу, а у неким се опет плаћа нека мала такса. Махом су ослобођене од плаћања таксе кафане, које су установиле разна добротина друштва.

Сам број ових локала у Швајцарској најочитије нас увјерава, колико је коријена ухватио покрет противу пијанства и пијења алкохолних пића у опште, а непрекидно умножавање оваквих предузећа даје нам најбоље доказ, да кафане и гостионице могу бива бриге и даље продужити свој опстанак. Шта више ми смо увјерени, да ће ове установе тек тада и одговорити своје правне позиву, када се у њима престану тровати и упрошавати и омладина и одрасли, и кад оне постану средишта за поткрепљење, одмор, забаву и измјену мисли, чега ради су првобитно и поставе.

Ми би се од срца радували, кад би се и у нас почели угледати на вриједне и мудре Швајцарце, те да се наш свијет једном увјери, да се без алкохола боље живи и да дружељубље и без опијања може пјетати.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Цетиње, 17 августа.

† Илија Кустудија, барјактар прве чете цетињско-негушког батаљона, преминуо је на Мајсторима 5 августа у дубокој

старости. Покојник је био признат као један од најбољих барјактара наших, који се одликовао у нашим ратовима током цијеле треће четврти прошлог вијека, и за то је био награђен Ђорђевићевим крстом и Обилићевом медаљом са осталим ратним медаљама. На глас његове смрти, похиташе на Мајсторе, осим батаљонског командира г. Митра Мартиновића и осталих батаљонских старјешина, многи војници са Његуша и Бајица са г. војводом Марком Мартиновићем на челу, да храброме и заслужноме Црногорцу одаду достојну посљеду пошту, којом је сахрањен код нове, тек прошле године саграђене и освештане цркве на Мајсторима. Лака му родна земља, коју је јуначки служио, и покој његовој души.

† Проф. Јово Калуђеровић, — последије дугог и тешког боловања, прошле суботе преселио се с овога на бољи свијет, у цијету своје младости, са поља рада, које је у њему нагулио трудишћом спремног и ревностног. Рођен 1872 у Грбљу у добротворној и честитој кући, свршио је основне школе и нижу гимназију на Цетињу, а у Биограду је довршио гимназију и Велику Школу са одличним успјехом. Ступивши одма на службу као професор у нашој гимназији показвао је и воље и способности да се одужи Црној Гори, која га је из доба његовог дјетинства прихватила као рођеног сина. А уз ревностно службовање, заузимао се љубављу за напредак наше Читанице и „Горског Вијенца“, отворио је поплашћену књижару на Цетињу, и учествовао у сваком лијепом и корисном дјелу. Био је сама енергија и чисти отворени карактер, уз то дружеван и шалвић, и зато омиљен у друштву. Али је све то мало трајало — последије двије године болест га нагна да остави службу и да тражи себи лијека, којег не нађе, те је стојички смрт чекао, бистре памети и чисте ријечи до посљедњег даха. У недјељу последије подна био му је спровод, у ком је било скоро све грађанство цетињско. Ту су били сви наши министри, који се на Цетињу налазе, и од иностраних дипломата виђели смо г. Логотетиса. Последије опшјета у Влашкој цркви, извршена трима свештеницима и љаконом, цео спровод је био до гроба, гдје је покојник сахрањен уз плач и ледек старих родитеља, брата и сестре, и осталих сродника. А на гробу се с њим опростио његов колега, проф. Ј. Поповић дирљивом бесједом, истакнувши га као „спремну снагу, која много обећаваше отаџбини нашој, за коју је осјетан губитак“, и као „јак карактер, што му сви ми, особито његови другови, морамо да признамо и цијенимо, јер нас је тијем нарочито задужио, особито у времену, кад, на жалост, међу млађим нараштајем често се јављају егземплари без одређених душевних особина, људи без боје, без икаквих ставних и општекорисних начела, која су само одишете својој земљи и народу.“ Дакле, Јово Калуђеровић, и ако је млад умро, оставио је својим ученицима лијепи примјер, а примјери васпитавају. За то нека му је вјечна успомена и рајско насеље!

Из главног одбора за подизање дома умоболније. Наш пуномоћник у Москви г. Амарија Ивановић Дроси, ових дана послао је чек лијонскога кредита од од вриједности фиорина 127 и 65 новчића, као нови прилог Московске дворјанке Његовог Превосходительства Јелисаветине Семјонке Ђамике која особиту пажњу поклања грађењу Дома умоболније.

Наш главни Одбор, при смрти покојног Јова Калуђеровића професора књ. цр. државне гимназије, мјесто вијенца да се над покојником стави, добио је новчано 15 фиорина, које су извођели приложити поштоватељи и пријатељи покојнога Калуђеровића из Грбља у Главатиња: пречасни г. Нико Тичић парох Вишњански, г. Јован Бан администратор парохије Врановачке и г. Нико Марић учитељ Главатски.

Повнаници и интими пријатељи пок. професора Јова Калуђеровића, с Цетиња приложише у мјесто вијенца, а у спомен покојника суму од 50 круна.

— Пишу нам из Давидов града 9. Августа:

На данашњи дан пуне се 4 године од када је преминуо господин Филип Петровић. Грађанство Давидова града приликом годишњице његове смрти сваке, као и ове године присуствује служби за упокој племените душе његове, у знак лијепе успомене, коју је овдје оставио. Покојникова удова госпођа Анђа наредила је чувару његових непокретних добара овдје бари. Павлу Кучу те је почастио присутне.

— Пишу нам из Манастира Ждребаника:

Како сваке тако и ове године, на велики Госпођин-дан сабрао се велики број народа у м. Ждребанику. Тај дан наша манастирска црква св. Архистратига Михаила најсвечаније слави. Брчмари су почели перити штаторе и направљати лодове у напријед цијелу већељу дана, а народ даљњи почео је долазити у уторник 14 августа у

очи саме светковине, да се помоли Богу у храму св. Архистратига Михаила, у коме је почивало тијело српског Архиепископа св. Арсеније, који је превешен у манастир Косијерево год. 1885 је и данас почива. Докле је свети Арсеније почивао у овом манастиру много је више народ долазио са страних крајева доводећи слијепе, кљасти, глухо-нијеме и умно-болесне.

Народ Брчки почео је долазити у уторник вече, али највише долази на велики Госпођин-дан из јутра до 9. ура. Народа је било доста из Никшића, па тако из Подгорице, Ђешанске нахије, Пипера, Загарача и другдјех крајева.

Рано из јутра отпочела се јутерња, иза које се наставила св. Летургија, коју су чинодјелствовали г. г. Брчки пречасни Протојереј Милутин Бошковић и наш млади јеромонах преподобни Отап Теофил Поповић настојатељ ове обитељи, који је држао врло лијепу и поучну бесједу, као обично о свим празницима, за које заслужује особиту захвалу.

А одговарало је остало свештенство, на челу којег је био наш угледни надзиратељ свјештенички пречасни г. поп Срдан Поповић.

Последије литургије отпочела су кола и пјевање, која су трајала цијели дан па до пола ноћи. Вријеме је било врло пријатно, ладовина без врућине, јер нам је заладила од Преображења. Народ је весело и с тога што ће ово љето донијети добар род већему дијелу ове нахије.

— Пишу нам с Грахова:

Г. др. Рубољф Хораждовски, војнички љекар с Црквица, а родом из Ческе добивши за њега једног болесника у једној овдашњој имућној кући 20 фиор., остави ону своту мјесној власти, да се раздјели мјесним сиромасима. Молни вас, да ово саопштите у знак благодарности према именованом г. доктору.

Подгорица, 9 августа 1901. — Љетошње врућине, које су прилично болести донијеле, нијесу имале хрђавих посљедица, као што смо у почетку страховали, јер небо нам се осмјенуло, те је и кише било, киша је права благодат у овим приликама особито за нас у Зети: болести пак нијесу узел маха, то имамо да благодаримо енергичноме заузимању наше општине, као и велеученоме господину доктору Иву Бану, који је око болесника уложио сву бригу, као брижљив отац.

Племенита дјела су достојна похвале, те овђе ћу истаћи име једне племените наше грађанке, кћерку римокатоличке цркве — име госпође Даре Болкојичине, ова племенита жена, матерински се сјећа сиротиње, незаборавља ни сужње тамничаре, тако она сваког скоро већег празника шаље у наш каз. завод осуђеницима, рачкије, смокава, дуван и картица, не међући с ума послати сирупа за мусломане, па не само то, него она такве милосрдне поклоне шаље и хапсеницима у Скадру.

Ако Бог да ми ћемо ускоро поред учитељског и свештеничког удружења додати и још једно, а то је „удружење трговачко занатлијско.“ Наши први обртници и занатлије у велико раде на томе, тако да ће о новој години скупити друштво у живот. Како чујемо ставили су себи у задатак и да руководе младеж у изузавану заната и вјештини трговања, те ће ово удружење имати и своју празничну и вечерњу школу, гдје ће се учити многи саромаси занату и књици, да без тога данас наша дјеца не екачу по сокацима. — Ова појава вриједна је сваке похвале и потпоре, ми се томе радујемо и желимо да се што прије приступи и оснивању пољопривредних дружина.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

СОФИЈА, 17 августа — Сабрање се састало да расправља извјештај парламентарне комисије, која је вакључила, да се ставе под оптужбом пред највишим судом пређашњи министри Иванчов, Радославов, Тончев и Тењов за поврједу устава и државних интереса. Сједница је одложена из формалних узрока.

ПЕТРОГРАД, 18 августа. — Царска фамилија отпутовала је пут Данске на јахту „Стандарду.“

Руски Цар у Француској.

ПАРИЗ, 11 августа. — У елизојском савјету Лубе и Долкасе нацртали су програм за дочек руских Волчанстава Лубе са пресједницима камаре и сената и с министрима на сјеверној ескадри изаћиће у сусрет Цару и Царици. За тим одма слиједиће смотра ескадре. Последије ручка Суверени и Лубе оставиће Дункерк

и поћи у Конпјен. Сјутридан ће Цар присуствовати коначним операцијама великих маневра. Четврти дан биће смотра војске, последије које велики војнички објед, на ком ће бити и чланови пресједништва камаре и сената као и министри.

ПЕТРОГРАД, 13 августа. —

Листови једнодушно поздрављају Царев пут у Француску веома симпатично. „Н. Време“ вели, да ће овај пут бити поздрављен не само у Русији и Француској него свуда, гдје има правих пријатеља мира. „Виржевија Вједомости“ веле да ће овај пут прије свега утврдити мир „Русија“ и „Новости“ веле, да је овај пут нов доказ неизмијењеног постојанства франко-руског савеза.

МОНЛИМАР, 16 августа. —

Лубе, одговарајући на поздрав мера и муниципалног савјета, изјавио је, да Царова посјета јасно доказује јединство двају великих народа, које спаја осјећање интереса, у чему лежи јамство силе и мира.

Франко-турски сукоб.

ПАРИЗ, 11 августа. — „Хавас“ саопштава, да је усљед изјаве, коју је Констан учинио Порти по инструкцији Долкасеа, Султанска влада наредила, да се француском друштву пристанишних кејова остави слободан рад, у смислу концесије.

ЦАРИГРАД, 12 августа. — Изапла је ирада, која даје друштву пристанишних кејова пуну снагу права по ферману дотичне концесије.

ПАРИЗ, 14 августа. — „Хавас“ саопштава, да је Констан добио потпуну задовољштину у питању кеја. Још је питање само о своти, коју Порта има платити. Констан је отпутовао на допуст, оставивши Балста да управља посланством.

ЦАРИГРАД, 15 августа. — При одласку Констан Султанов управитељ серемонија посјетио га је и молио да остане док се питање не изравна, пошто је Султан готов на нове концесије. Констан није пристао.

ПАРИЗ, 17 августа. — Констан је стигао и дуго говорио са Долкасеом. Констан ће се опет повратити у Цариград, тек се уклоне садашње потешкоће Муфир-бег је стигао у Париз и дуго говорио са Константином.

Англо-бурски рат.

КАПЕТОВН, 11 августа. — Три бунтовника ухваћена осуђена су на смрт, и стријељена у Гратфрајнету, остали на вјечиту робију.

— Киченер јавља да је колона пуковника Мидланса изненадила Буре на ријечи Валу код Кленксбурга и заробила 18 Бура и 9000 фишека плијенила.

КАПЕТОВН, 13 августа. — Бури напредују у Капској колонији к југу. Одјељење Шеспера пријети Одшорну.

ЛОНДОН, 14 августа. — Киченер јавља из Преторије: 3 официра и 65 момака, који су долазили из Ладибранда, били су напанути јачом силом непријатеља, и предали су се, изгубивши 1 мртвог и 4 рањена.

— Из Винбурга јављају, да се Девет и Стејин наоде код Фипривера.

— Два велика одјељења по 700 момака покушала су да пређу Оран-ривер и продру у Капску колонију, али су била одбијена.

КАПЕТОВН, 15 августа. — При дочеку Милнера, овај је изјавио да ће наставити досадању политику у јужној Африци.

ЛОНДОН, 16 августа. — Киченер јавља из Преторије, да има свједока, да су Бури стријељали 1 официра и 2 момка, који су се предали. Киченер је послао преписе тог свједочанства Стејину и Боти.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Поткријепљен тајном св. причешћа, наш премилни син, односно брат

ЈОВО КАЛУЂЕРОВИЋ

професор књ. црногор. држ. гимназије

испусти, последије дугог и тешког боловања, своју напаћену племениту душу 11 т. мј. у 30-ој години свога живота; задавши напним родитељским срцима неизљечиву рану.

Сматрамо за свету дужност да најтоплије благодаримо Узвишеном Владалачком Дому, који у цијелом току боловања милога покојника, није престајао доказивати своју узвишену благодатност истоме, а приликом смрти својом милостивом ријечју ублажити бол наших раздробљених срца.

Заузимање, старање и постојана брига о премилном покојнику, г. Митрополита Митрофана Бана, остави дубоки, невагладими дуг захвалности у нашим тужним срцима.

Такођер смо благодарни г. проф. Поповићу, што се дирљивим својим говором опростио с покојником.

Благодаримо неизмјерно свима онима уваженим лицима, која у току болијести, облажаху свакодневно и надгледаху нашег премилог Јова.

Најсрдачније благодаримо веледостојницима, свештенству, поштованом грађанству обојега пола, пријатељима и познаницима, који испратили премилу покојника до вјечите куће и свима у опште, који се постараше било писмено или усмено, да нам ублаже нашу велику тугу.

Цетиње, 18. Августа 1901.

О жалостени:

Отац: Марко Калуђеровић, мати: Стане, брат: Неро, сестра: Марс.

Р. 178 Бр. 18 1—1

Поново позивам

све моје дужнике да до 15-ти Септембра о. г. измире своје дугове, јер посље тог дана тражићу од сваког без разлике судским путем.

Цетиње, 19. Јула 1901.

С поштовањем

Васо Пипер.

Р. 33 Бр. 7 3—3

О Б Ј А В А

На 10-тог Септембра т. г. продаваће — на јавну лиценцију, — бачве празне од шљивове ракије: —

- 1.) Царинарица на Његуше комада 20.
- 2.) Царинарица на Цетињу комада 13.
- 3.) Царинарица у Ниспаћу комада 3.

Садржина истих је, — од 300 до 800 килограма.

Ко би желио купити, — нек се на одређени дан пријави горе поменути Царинарицама, које ће понудиоцима највиших цијена бачве уступити.

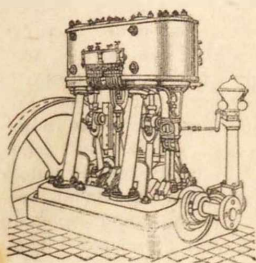
Број 510.

Његуш. 9. Августа 1901.

Управа Царинарице Његушке

Р. 70 Бр. 19 1—3

Stabilimento Lazarus Fiume

Направљање парних машина, парних котлова и парних лајница по прописима А и К. ратне машинице.

„Направљање трансмисија и кола.“

„Ливаоница гвозда, челика и туча.“

„Поправке“

FIUME: MOLO LUNGO.

П. п. Бр. 20 1—20